

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

Dominicæ in octauis Paschæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

pati. Hoc modo studiose cogitemus immolationem Christi eiusque charitatem. Aliud est quod gaudendi est nobis quoque in passione Domini materia, & hoc bifariam. Si quidem autem ipsi gratulabimur seu congaudebimus patienti seu passio, aut nobis. Si ipsi grandis certe nobis gaudiorum occurrit & materia & occasio. Nam gratulemur ei oportet quod Ecclesiam quam sibi desponsauit, hanc precioso sanguine suo redemit, quod Patris impleuit obedientiam, quod mortem vicit, quod tristitia superauerit omnia, quod de diabolo ac morte triumphauit, ac tandem victoriosus sibi gloriam obtinuit. Si verò nobis ipsi gratulamur, exultabimus quidem, quod per eius passionem ab inferno redempti sumus, quod filij Dei ex filijs diaboli efficiamur, quod heredes efficiamur regni caelestis, quod ex potestate liberamur diaboli, & cunctis bonis per Christum implemur. Dixi igitur, tam gaudendi quam tristitiam nobis euenire ex meditatione passionis Christi materiam. Veruntamen quia tempus est tristandi, tempus quoque gaudendi, ea quae tristitia sunt, & ad fletum prouocant, in die Parasceues absoluiamus. Hodie quae gaudij sunt, ex Christi morte & resurrectione nobis euentura tractemus. Hoc namque modo rectè nos conformabimus Christo, vt in tristibus cum eodem simus tristes, & in laetis gaudentes. Vos charissimi, qui hoc sacro tempore non tam Pascha celebrastis, quam ipsi comedistis, puta agnum Paschalem, viuentem & verum Dominum nostrum Iesum Christum, idque sacramentaliter, quod ad eius corpus sub speciebus panis constitutum, id agite, vt quem deuoti suscepistis, non indignè rursus à vobis expellatis. Indignior autem nulla ex amici expulsio, quam ea qua amicus à se expellitur: amici verò hostis ad illius contumeliam, ad se quasi illius loco introducit, & quando fidem quam ad amicum quondam habuit quis, illiusque dona ab eodem recepta, ad illius conuertit hostem eiusque obsequium. Quod à nobis omnibus auertat Iesus Christus Dei Filius in aeternum benedictus, Amen.

PRO FERIA II. SOLENNITATIS PASCHAE
Paraphrasin in epistolam, & Exegetin in Euangelium
vna cum suo Sermone, require in Tomo secundo de festiuitatibus sanctorum.

DOMINICA IN OCTAUIS PASCHAE,
Epistola, I. Ioannis V.

 Mne quod natum est ex Deo, vincit mundum. Et haec est victoria qua vincit mundum, fides nostra. Quis autem est qui vincit mundum, nisi qui credit, quoniam IESVS est Filius Dei. Hic est qui venit per aquam & sanguinem IESVS Christus. Non in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Et spiritus est qui testificatur, quoniam Christus est veritas. Quoniam tres sunt qui testimonium dant

X X 3:   in ter-

in terra, spiritus, aqua & sanguis. Et hi tres, unum sunt. Et tres sunt qui testi-
monium dant in celo: Pater, Verbum, & Spiritus sanctus. Et hi tres, unum
sunt. Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est: quon-
iam hoc est testimonium Dei, quod maius est, quoniam testificatus est de Filio
suo. Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

Iacob. 1.
Galat. 1.

Mundus vir-
tere quid
sit

Apoc. 1.
2. Cor. 10.

1. Ioan. 3.

Iacob. 2:
Galat. 1.
Hebr. 11.

Ephes. 6.
1. Pet. 5.

Galat. 5.

Regeneratis ac nouæ Ecclesiæ filijs non inutiliter legebatur olim
hæc Epistola Ioannis, quæ docet in vera fide perseverantiam. Nam
hæc maximè testatur adoptionem filiorum Dei. Dicit igitur: Om-
ne quod natum est ex Deo per fidem, non eam quæ demonibus communis
est, qui credunt & contremiscunt, sed per eam eandem, quæ per dilectionem
operatur, vincit mundum, hoc est, vanitates impietatesque, & eam aduer-
sa quam prospera mundi. Non tamen hoc ita est intelligendum, vt quis
quis fidem habuerit, non possit peccare. Nihil enim aliud est vincere mun-
dum, quam non mortaliter peccare. Nam si peccat, iam non vincit mun-
dum, sed vincitur à mundo. Quod verò multi qui erant aliquando fide &
charitate Deo coniuncti atque ex Deo geniti superentur à mundo, mani-
festatur in Apocalypsi vbi manifestè dicitur: *Sed habeo aduersum te pauca, quia
charitatem tuam primam reliquisti. Memor esto ut aqua vnde excedis.* Et Aposto-
lus ait: *Qui stat, videat ne cadat.* Ideo rectè intelligenda sunt hæc verba: Omne
quod natum est ex Deo, vincit mundum. Aut, *Qui natus est ex Deo, non pec-
cat, vt dicatur verum esse, vt quis quatenus est ex Deo natus, non peccat.*
Quamdiu enim in sua generatione persistit, non vincitur à mundo, nec pec-
cat. Verum si mutatur, aut si hanc deserit, peccat. Aut ait: *Qui natus est ex
Deo per æternam prædestinationem, non peccat, scilicet peccatum ad mor-
tem, id est, in quo moriatur. Vincitur tamen peccato ac mundo interdum
ad tempus. Quem tamen generatio Dei conseruat vt in peccato non mori-
atur, sed finem ac terminum vite suæ claudat in victoria mundi, sicut Fi-
lius Dei.* Et hæc est victoria nostra, qua mundum vincimus, fides nostra,
non ea quæ sine operibus mortua est, sed quæ per dilectionem operatur. De
qua scriptum est: *Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam.* Hæc fi-
des (inquit) est victoria nostra. Quod Apostolus Paulus quoque insinuat,
Sumentes, inquit, suam fidem, in quo possit tela nequæ mi ignea extingueri. Et Pe-
trus ait: *Diabolus tanquam leovrgens in cunitatibus quem deuoret, cui fortes re-
sistite in fide.* Hanc fidem in vobis tenete, hoc credite, diaboli malitiam ni-
hil posse præualere, qui estis in Christo, Dei curam & continuam prote-
ctionem super vos esse. Deum orantes vos exaudire, per fidem quoque inuo-
carum vobis adesse. Hæc est victoria qua mundum & diabolum per fidem
omnes vicerunt Sancti. Quis est autem qui vincit mundum cum suis vitijs
& concupiscentijs, nisi qui credit quoniam Iesus est Filius Dei. Qui enim hoc
non credit, non potest vincere mundum, imo non potest non vinci à mun-
do. Ergo nemo vincit, nisi qui credit in Dominum Iesum. Nec tamen dicitur,
quod omnes qui credunt, vincant, sed quod nemo vincit, nisi credat. Cu-
pienti igitur vincere fides necessaria est, licet sola necessaria non sit. Est enim
necessaria quoque spes & charitas, & obedientia mandatorum Dei, aut Io-

eo illius humilitas penitentiae. Non est autem quod obijcias multos credere, nec ramentum mundum vincere. Nam sunt, inquis, qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Dicendum non de omni fide, sed de ea quae vivit per charitatem, per eandemque operatur, Ioannē loqui Apostolum. Titum 2. Hic est qui venit per aquam & sanguinem Iesus Christus. In aqua enim baptismatis seu regenerationis, & in effusione sui sanguinis, Iesus, id est, Saluator ad nos veniens, salutem nobis aduexit. Non in aqua venit tantum, ut erat baptismus Ioannis, corpus quidem abluens, sed non dans remissionem peccatorum, sed venit in aqua & sanguine, aquas factum suum innocentissimae carnis virtutem regenerandi tribuens, idque in sacramento baptismi, quo pariter redemptionis suae virtutem ac passionis meritum nobis applicavit. Itaque venit Christus in aqua, qua peccato inquinatum ablueret. Venit in sanguine, quo redimeret solueretque captivos. Et Spiritus sanctus est qui testificatur, quoniam Christus est veritas, verus homo, verusque Dei Filius, verē innocens, verus redemptor & saluator. Quando, inquis, Spiritus id sanctus testificatus est? Quando Christo baptizato descendit Spiritus sanctus corporali specie in ipsum. Quod Baptista quoque Ioannes indicat dicens: *Ille qui me misit baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum descendentem & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto. Et ego vidi, & testimonium perhibui, quia hic est Filius Dei.* Tres enim sunt, qui Christo diuinitatis testimonium dant in caelo, Pater, Filius, & Spiritus sanctus. Pater enim testimonium dedit, quando vox eius caelis apertis super Iesum baptizatum audita est, dicens: *Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui.* Et in monte Thabor, dum glorificaretur coram tribus discipulis Iesus, vox similis Patris audita est. Porro Filius testatur, quando verbum testatur propriae diuinitati, & hoc tam operibus quam verbis. De operibus ipse loquitur dicens: *Hæc sunt, subaudi signa & miracula, quæ testimonium perhibent de me, quia fecit quæ nemo alius facere potuit.* Verbis testatur, quando dixit: *Ego & Pater vnum sumus.* Spiritus sanctus demum testatur Christi diuinitatem, quando scilicet in discipulos in die Penthecostes venit, eorum linguas & corda animavit ut testimonium perhiberent vniuerso mundo. Et hi tres, scilicet Pater, Filius, & Spiritus sanctus, vnum sunt, non vnitate tantum naturæ, sed sunt etiam vnum testimonij conformitate. Et tres sunt qui testimonij humanitatis Christo dant in terra, Spiritus, aqua, & sanguis. Spiritus nempe quæ emisit Iesus moriens in cruce, testatur Christum verum & non phantasticum hominem esse. Aqua vel lachrymarum, quam sumpsit super mortem Lazari, vel super Hierusalem futuro excidio effudit, vel quæ de latere eius post mortem emanauit, hominem esse verum testatur. Sanguis denique cum dolore effusus id ipsam testatur. Et hi tres vnum sunt, id est, id ipsum concorditer testantur. Si testimonium hominum accipimus prophetarum de Christo nobis loquentium atque testantium, testimonium Dei maius est, id est, verius & excellentius, atque magis propterea credendum. Quoniam hoc est testimonium Dei, quod maius est hominum testimonio, quoniam Deus Pater testificatus est de Filio suo, hoc est, testatus est Iesum esse Filium suum. Qui credit in Filium Dei, testimonium Dei Patris, id est, fructum testificationis eius habet in se, ut sit ex adoptione filiorum vnus.

Porro, qui non credit, in Filium, vt Filius sit Dei Iesus, sua incredulitate mendacem facit (quantum ex se est) Patre. Sequitur enim vt si Pater mendacio attestatur perhibens testimonium Iesu, quod Dei sit Filius, Pater ipse mendax efficitur. Atque ideo non credit in Filium, mendacem facit Patre (quem falsitatem putat testari) non credens testimonio, quod testificatus est Deus Pater de Filio suo. Et hoc est testimonium quod nos perhibemus Apostoli de Dei Filio, quoniam vitam aeternam dedit nobis Deus per ipsum. Quae vita aeterna est in Filio eius, hoc est, in cognitione, visione, & fruitione Filij eius. Itaque qui habet Filium per fidem & charitatem, habet quoque vitam, quando quidem haec est vita aeterna, vt cognoscant te verum Deum, & quem misit Iesum Christum. Qui non habet Filium per fidem & dilectionem, non habet vitam quae a morte seruat, & cum Christo in sua immortalitate viuere facit.

Ioan. 5.

Ioan. 17.

EXEGESIS EUANGELII DOMINICAE
in octauis Pasche. Ioannis XX.

Math. 12.

Ioan. 10.

Litanis cui instituta sunt

Luc. 14.

Egod. 16.

Cum immortalis adhuc corpore Dominus noster Iesus Christus suis adesset discipulis, consolatus est eos, atque in illis nos, dicens: *Vbi duo vel tres congregati sunt in nomine meo ibi in uadit eorum sum.* Hoc hodie, vt alias semper inuisibiliter, in specie visibili demonstrauit. Siquidem Apostolis congregatis haud dubium in nomine Domini, adfuit Iesus in medio, dicens: *Pax vobis.* Adeo autem constat semper firmè ac indubitato seruire suam promissionem Deum, vt patres nostri preces generales, Litanias & processiones instituerent multas, non aliam ob rem, nisi vt orantium simul multorum colligatur consensus, & quod fortasse vni (sunt enim multa quae singulares impediunt, ne exaudiantur orationes) negaretur, non possit negari multitudini. In multitudine namque non desperandum est esse multos, qui Dei sunt amici, & qui orantes repellam non merentur. Accedit quod vbi multitudo est adunata, persona figuratur Ecclesiae, quae in rebus licitis, & salutaribus non potest non exaudiri. Quamobrem dicunt eruditi viri, in processibus, (tamen singularium hominum deuotio id non meretur) generalibus, vbi pro re precanda aut deprecanda multorum in vnum eorum consensus, celeritatem Deum apud fieri exauditionem. Nam multitudo in re licita consentanea exaudiri meretur, tamen separatim in illa paucissimi sunt qui merentur exaudiri. Pari modo & multo magis electi Domini discipuli adunati meruerunt à Domino visitari & consolari consolatione, quam praecipue nobis optat Deus, vt sit nobis pax. Hoc autem tunc factum est, cum de eius resurrectione tractarent Apostoli, & Cleopha ac eius socij audiret narrationem. Stetit Iesus in medio eorum dicens: Pax vobis. Itaque vt dicit Ioannes Euangelista.

Cum sero esset die illo vna sabbatorum, & fores essent clausae vbi erant discipuli congregati propter metum Iudeorum. In hoc Euangelio Christi apparitiones narratur duae: quarum altera in die Paschae sero ingruente nocte facta est, altera post octo dies, hoc scilicet die. Cum enim sero esset vna sabbatorum, inter Paschalem solemnitatem quae per vnam hebdomadam durabat, cuius dies singuli erant festi, & sabbata

VI
I

bata dicebantur. Vna igitur sabbatorum, hoc est, altera die post magnum sabbatum, quod infra illam hebdomadam occurrebat, solennius propter hebdomadam Paschalem, reliquis sabbatis que singulis hebdomadibus occurrunt per integrum annum. Vna igitur sabbatorum, hoc est, die Dominica, qua Dominus surrexerat, cum sero factum esset, & duo ex Emaus Luc. 24. discipuli rediissent, inuenissentque vndecim simul hic congregatos, narrantes quod Dominus surrexisset verè, apparuissetque Simoni, narrantes ipsi quoque quo modo sibi in specie peregrini apparuisset Dominus, & quomodo eum in fractione cognouissent panis: tunc subito stetit Iesus in medio eorum, qui fuerat clausis ianuis ingressus, & dicit eis: Pax vobis. Hoc enim idem Euangelium quod Ioannes hic scribit, Lucas quoque refert, & lectum est feria tertia proxima superiori. Verùm cum Lucas dicat congregatos vndecim, Iudas verò tunc abierit in locum suum, suspensusque creperit medijs, quomodo fuerunt Apostolorum vndecim (demptis alijs extra numerum Apostolorum presentibus, scilicet Cleopha & socio eius, & pluribus vt creditur alijs) quando Ioannes Thomam hic narrat defuisse? (Qui si defuit tunc, remanserunt tantum decem Apostoli. Dicendum Thomam quidem adfuisse inter vndecim vnum, quando Cleophas cum socio ex Emaus redierunt, & narrauerunt quæ sibi acciderant. Quibus tamen Thomas non credens, nec alijs decem Apostolis de Simone narrantibus, exiit, antequam Christus illis appareret. Aut fortasse melius dicitur, quod Lucas dicendo vndecim, collegium voluit aut congregationem nominare Apostolorum, quod nomen collegij aut vniversalitatis nihilominus illis erat, tamen si vnus aut alter abesset. Sicut apud Canonicos dicitur Capitulum congregatum: & apud monachos conuentus, & in Academijs Vniuersitas, tamen si aliqui desint. Hoc modo Apostoli vocabantur vndecim, non quod ita exactè fuerint tunc numerati, sed quia collegium eorum constabat ex vndecim. Vult igitur dicere totum collegium simul fuisse Apostolorum, cum dicit vndecim, quamuis aliquis defuerit, quia maior pars sibi nominis vendicat integritatè. Cum itaque sero factum esset vna sabbatorum, & fores, scilicet domus essent clausæ in qua erant discipuli congregati propter metum Iudæorum. Metuebant discipuli, nondum confortati ex alto, eos, qui corpus poterant occidere, ideo clausos & absconditos, quantum poterant, se seruabant. Mar. 10.

Venit Iesus & stetit in medio, & dixit eis: Pax vobis.

Stans Iesus in medio discipulorum, qui Dei mediator est & hominum, tanquam Magister, Pater, & Dominus omnium. Non autem immemor suorum est verborum, quibus Apostolis mandauerat: *In quam ungue domini intraueris, primum dicit: Pax huic domui.* Hoc modo ipse quoque vt facilius agnosceretur pacem illis optat. Voluit pariter illos suorum esse memores verborum, quæ illis dum ad passionem esset iturus, dixit: Nempe, *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* Sicut igitur abiens pacem eis commiserat, pacemque dederat, ita rediens, loqui mox vt est exorsus, pacem eis optat. Est enim reuera pax bonum non mediocre Christianis omnibus appetendum. *Beati enim pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur.* Atque ideo Augustinus in Tim. 2. Luc. 10. Ioan. 14. Matth. 5. Augustin.

Y Y libro

Pacis bonum
quàm sit
magnum
quid.

Pax triplex.

Luc 16.

Ioan. 16.

Ioan. 14.

Math. 10.

Leuit. 19.

Ex. 3.
Augustin.

libro de ciuitate Dei, dicit: Tantum est pacis bonum, vt etiam in terrenis rebus atque corporalibus nihil gratius soleat audiri, nihilo desiderabilius concupisci, nil melius inueniri, nil melius possideri. Cur bellum à bonis geritur, nisi vt pax habeatur? Hinc bestia syluas repetunt, hinc volucres, ad aëra ad se sustollunt, pisces ad profunda maris se demergunt, reptilia in visceribus terræ se abscondunt, vt pacem habeant, Est autem quantum hinc dicere sufficit, in hac vita pax triplex, scilicet temporis, pectoris & æternitatis. Temporis, pax est, nullam sentire persecutionem, nullam molestiam, nullam perturbationem, & in omni tranquillitate constitui. Sic pacem habere in hac vita non bonum est signum. Timendum est enim haberi, vt aliquando mereatur audire, quod diues audiuit epulo: *Fili recepisti bonam vitam tuam.* Hanc pacem Christus suis hic non solet dare amicis, nec ipse eam in hac vita habuit: Propterea enim dixit: *In mundo pressuram habebitis, si me persecuti sunt, & vos persequentur.* Et cum Apostolis in vltimo dixisset sermone: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis,* mox subiunxit: *Non quomodo mundus dat ego do vobis,* Mundus enim temporalem optat & promittit pacem, hanc Christus non promittit. *Non veni* inquit, *pacem mittere, sed gladium.* Nō igitur hac pace nos Christus salutat, vt quietem à tribulatione & molestia habeamus, sed vt tribulationem & molestiam in quiete pectoris, in pacis cordis & animi tranquillitate sustineamus. Vult enim vt in omni perturbatione externa internam tranquillitatem & pacem cordis possideamus. Tertia est pax æternitatis. De hoc scriptum est: *Dabo pacem in cordibus vestris,* id est, in singulis viribus atque potentijs animæ. Dormietis, in iugi fruiatione summi & perfectissimi boni, & non erit qui exterreat. Itemque: *Sedebit populus meus in pulchritudine pacis & requie opulenta.* De hac pace Augustinus: *Quis inquit non desideret hanc pacem, vbi amicus non exit, inimicus non intrat? nullus tentator, nullus ibi est seditiosus nullus fatigans? Hæc pax ciuitatis est caelestis Hierusalem.*

Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus & latus. Gaudii sunt ergo discipuli viso Domino. Dixit ergo eis iterum: Pax vobis:

Luc 24.

Luc 23.

Ioan. 16.

Luc 24.

Refert Lucas Dominum dixisse antequam ostenderet eis loca clauorum in manibus: *Pax vobis: ego sum, nolite timere.* Conterriti enim fuerant & conturbati, existimantes se spiritum videre, spiritum scilicet Iesu, quem in cruce emittens Patri commendauerat. Hunc putabāt sibi apparere in specie aliqua corporali assumpta. Verum, dicit quis. Quomodo fuerunt conterriti, cum dicat Ioannes paulo post in hodierno Euangelio: *Gaudii sunt discipuli viso Domino?* Dicendum, ad apparitionem Christi subitam fuerunt conterriti, sed vbi eis ostendit manus & pedes, cicatrice scilicet vulnerum suorum gaudii sunt vehementer. Et quamuis dicat Lucas: *Illis autem non credentibus, sed præ gaudio mirantibus, videatur quod mirum quomodo non credentes gaudere potuerint, dicendum, id simul stare potuisse, vt ad præsentiam Domini gaudii fuerint valde, nihilominus tamen non perfecte crediderint, sed timuerint, ne fortasse Dominus non esset, qui appareret. Opabitur maxime veram esse Christi resurrectionem, & verum suum magistrum, qui appareret.*

parebat, & ideo præ magno gaudio in hac spe veritatis simul timebant: ne vane gauderent, aut ante tēpus frustra exultarent, puta ne aliqua specie fortasse fallerentur. Sed obstat quod Petro semel apparuit, qui habitare amodo non potuit. Ad quod dicendū, Petrus, etsi crederet, subito tamen, quia fero erat, & in colloctioni mutua erant Apostoli occupati, foresq; clausas, potuit in principio obstupefcere, videns foribus clausis apparitionem fieri, de qua non suspicabatur. Potest etiam dici maiore partem Apostolorum exterritam, puta non plane credentes, licet aliqui timuerint præ desiderio Christi, non esse solidum suum gaudium, sed falli (quod nolebant) se posse. Verū itaque est eos primo exterritos, eosq; mox gausos, & imperfectè adhuc credentes timuisse ne Dñs non esset. Gaudij igitur magnitudo causa fuit timendi. Sic nobis quotidie contingit, vt ad quod maximè gaudemus & quod maximè optamus metuiamus ne aut non fit, aut non eueniat, aut ne fallamur. Illis autem sic constitutis, dicit eis iterum: Pax vobis. Et secundum Lucam. Quid timidi estis, & cogitationes scilicet timidæ, ascendunt in corda vestra? Videte manus meas & pedes meos, quia ego ipse sum. Palpare & videre, quia spiritus carnem & ossa non habet. Deinde ostendit eis manus & pedes. At vt procul omnis abesset suspicio, ambiguitas & timor. Habetis, inquit, aliquid quod manducetur, nullū signum indiciumve prætermittens, quo probaret se verum corpus habere, quod in cruce fuisset vulneratū, quod palpari posset ac tangi, licet posset & non tangi, quod viueret & comederet. Quapropter plenissimè resurrectionis sue volens ostendere veritatē. Habetis, inquit, aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis asii, & fauam mellis. Et cum manducasset coram eis verò & non fide, ad ostendendam naturæ veritatem, non quod post resurrectionem necessarius foret ciborum usus. (Nec enim propterea dicitur commestio, quod conuertat cibum in comedentem. Hæc enim non est commestio, sed effectus commestionis. Absq; enim hac conuersione seu incorporatione cibi in comedentem, dicitur vera commestio, quæ post resurrectionem fuit in Christo. Cibum enim quæ comedit, conuertit in spiritualem, id est, in æream materiam, seu vaporem) Tunc aperuit illis sensum, inquit Lucas, vt inteligerent scripturas. Porro Ioannes. Cum iterum dixisset Christus: Pax vobis, adiungit Christum adiecit: Sicut misit me viuens Pater, & ego mitto vos.

Lucæ 24.

Christus quo modo post resurrectionem comedit.

Lucæ 24. Ioan. 10.

Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cum dixisset, insufflauit, & dicit eis: Accipite Spiritum sanctum Quorum remisistis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.

Sicut misit me, inquit, viuens Pater, & ego mitto vos. Ea charitate qua ego a Patre missus sum ad conuersionem mundi. (Sic enim Deus dilexit mundum, vt Filium suum daret vnigenitum, vt omnis qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam æternam) mitto etiam vos ad prædicationem mundiq; conuersionem. Sicut me Pater misit ad persecutiones, ad pressuras & dolores sustinendos, ita mitto vos quoque ad eadem ferenda. Quæ bona ego recepi à mundo, eadem vobis relinquo. Non est discipulus super magistrū. Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Hoc cum dixisset, insufflauit & dixit eis: Accipite Spiritum

Ioan. 17.

Matth. 10.

Lucæ 6.

Ioan. 17.

Y Y 2 tum

tum sanctum, indicans prædicationis officium quod commiserat illis ab- que Spiritus sancti gratia dignè neminem posse exequi. Non sunt tamen pu- tandi Apostoli Spiritum sanctum ante non habuisse, sed credendum Spi- ritum sanctum quem ante habuerunt, nunc copiosius, hoc est, cum portio- bus pluribusque donis receperunt. Siquidem iam insufflando Christus de- dit eis quoque potestatem ligandi atque soluendi. Porro in dia Pentecostes iterum dans illis Spiritum sanctum, dona adhuc sua auxit copiosius, vt scilicet omnium linguis loquerentur, vt signa facerent, vt mortuos suscitarent, & vt nihil pro Christi subeundum amore formidarent. Quorum remisit- tis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis id est, retinenda iudica- ueritis, recenta sunt. Hoc etiam hodie sacerdotibus collatum est, si tamen iuxta leges Ecclesiæ, & iuxta merita demerita ve pœnitentium aut ligant aut soluant. Nam si suo moti arbitrio temere aliquid atque fieri debeat, facer- tentauerint idque scienter, grauitèr delinquent, audientque de se dici: Inter- fecerunt animas quæ non moriuntur, & viuificabant animas quæ non vi- uunt. Videte quomodo suis hic Apostolis Christus auctoritatem præbet ani- mas soluendi atque ligandi, quomodo rex aliquis terrenus præfectis suis potestatem dat, eos qui rei sunt in carcerem ponendi, indeque educendi iux- ta subditorum merita.

Thomas autem vnus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis, quando venit Iesus. Dixerunt ergo ei alij di- scipuli: Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis: Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam.

Numerum recenseret Apostolorum eo modo, quo tunc erat, antequam Do- minus iuit ad patendum: tunc enim duodenarius erat. Propterea enim di- cit: Thomas autem vnus ex duodecim, qui dicitur Dydimus (quod dubium aut geminum esse voluit) non erat cum eis, quando venit Iesus. Auditis- nim Cleopha ac socio eius, mox discesserat. Quod absque diuina non est factum dispensatione, vt per hoc daretur occasio, quo resurrectionis sue ve- ritas euidentius probaretur. Sed dicit quis: Vbi igitur Spiritum sanctum & potestatem ligandi & soluendi Thomas accepit, si absens fuit? Dicendum, post octo dies fuisse hoc à Domino suppletum in eo, quod alij acceperant A- postoli. Dixerunt ergo illi alij discipuli, scilicet reuertenti: Vidimus Do- minum. Ille autem non solum non credens, sed rem etiam impossibilem as- sumens dixit: Nisi videro in manibus eius fixuras clauorum, & mittam di- gitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam. Hæc videtur dixisse, propterea quod ab Apostolis audierit, Christum tenuisse fixuras & cicatrices vulnerum. Haudquaquam Aposto- lus ille spernendus est, propterea quod præ cæteris Apostolis ad credendum tardior fuerit. Multo enim magis profuit nobis illius ad credendum tardi- tas, quam Magdalene velocitas. Ipse enim egit, vt multa, in quibus nos po- tuiffemus dubitare, ambiguitates elucidarentur nobis. Quamobrem non ex

Apost.

Ezech. 11.

Gregor.

ex du-

duritia aut fidei modicitate hoc illi accidit, sed ut dixi, per dispensationem. ^{Ioan. i. 10.}
 Nam cum Dominus Hierusalem redire vellet, ubi paulo ante illum lapida-
 re voluerant dicens: *Eamus in Iudaeam iterum*, dixisse ille solus legitur, ^{Ioan. ii.}
 iterum pro ceteris: *Eamus & nos, & moriamur cum illo*. Quod reuera verbum non
 parum fidei ac deuotionis fuit.

Et post dies octo iterum erant discipuli eius intus, & Tho-
 mas cum eis. Venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio, &
 dixit eis: Pax vobis. Deinde dicit Thomae: Infer digitum tu-
 um huc, & vide manus meas, & adfer manum tuam, & mitte
 in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Respondit
 Thomas & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus. Dicit ei
 Iesus: Quia vidisti me Thoma, credidisti. Beati qui non vide-
 runt, & crediderunt.

Et post dies octo, id est, octauo die, iterum erant discipuli eius intus, &
 Thomas cum eis. Venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio discipulorum,
 & dicit eis: Pax vobis. Deinde dicit Thomae (propter hunc enim solum ne
 illum amitteret, venit.) Infer digitum tuum huc, scilicet in locum clauo-
 rum, & vide manus meas clavis perforatas: & adfer manum tuam, ponens
 in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Quasi dicat. Quia dixisti.
 Nisi mea vulnera tangeres, te non crediturum. Vide quid quantumque fa-
 cit Dominus clementissimus Saluator noster pro vna anima, quam saluet.
 Respondit Thomas & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus, scilicet tu es.
 Dicit ei Iesus: Quia vidisti me Thoma, credidisti. Vidisti hominem & cre-
 didisti Deum. Beati qui non viderunt & crediderunt. In hoc posteriorum
 fides commendatur, qui non viderunt Christum in carne, sed ex aliorum
 predicatione cognouerunt.

Multa quidem & alia signa fecit Iesus in conspectu discipu-
 lorum suorum, quae non sunt scripta in libro hoc. Haec au-
 tem scripta sunt, vt credatis, quia Iesus est Christus Filius Dei,
 & vt credentes vitam habeatis in nomine eius.

Non omnia Ioannes quae egit Dominus Iesus signa aut miracula scripsisse
 se fatetur, aut alios Euangelistas. Multa enim plura, quam scripta sunt, acta
 sunt. Vbi & hoc est aduertendum, si signa & mira Christi opera non om-
 nia scripta sunt, quanto minus scripta sunt eius omnia verba eruditioria?
 quae certe mensuram excederent voluminis, si eadem scripta omnia forent.
 Haec autem, inquit, scripta sunt, hoc est, tot scripta sunt, quot sufficerent ad ^{Augustin.}
 probandum Dominum Iesum verum esse Christum & Dei Filium, & ad fi-
 dei opus esset roboracionem, vt credatis, quia Iesus est Filius Dei. Et vt cre-
 dentes vitam habeatis, scilicet aeternam, quae sola vera est vita, in nomine
 eius. Quod ipse nobis largiatur Iesus Christus in secula benedictus, Amen.

Stetit Iesus in medio discipulorum suorum, & dicit eis: **Pax vobis.** Ioannis XX. Solent homines cognosci à nobis ex voce, vbi etiam non videntur cum quibus aliquanto tempore viximus. Proinde cum Petrus de manibus Herodis per Angelum ex carcere ereptus, & nocte ad ianuam pulsaret domus Mariz matris Ioannis, qui dicebatur Marcus, vbi multi erant discipuli congregati, puella quaedam nomine Rhode, ad videndum quis pulsaret, processit. Quæ Petri voce audita, ilico eum vt agnouit præ gaudio recurrit ad eos qui intus erant, ante nunciauit Petri præsentiam, quam aperire. Nouit itaque ex voce quem oculis nondum viderat. Hoc modo Christus cito ex voce à suis agnosceretur, voce vsus est solita. Nam ingrediens mundum, pacem fecit per Angelos nunciari his, qui bonæ sunt voluntatis. Evangelizans per mundum pacem annunciauit. Per Apostolos denique quantumque intrarent domum, iussit habitatoribus offerri optarique pacem. Mundum tandem egrediens Apostolis reliquit tanquam sui memoriam pacem, dicens hoc esse signum, quo ab omnibus agnoscerentur discipuli, si dilectionem, quam pax generat, & rursum ex eadem generatur, habuerint à inuicem. Nouissimè autem rediens, quo ipse certius agnosceretur esse, qui per passionem & mortem eos reliquerat, illos salutans, Pax, inquit, vobis. Est autem pax multiplex, nec omnis pax est bona. Est enim primo pax quædam inordinata, cum obedire qui debet imperare: sicut vbi Dominus obedit seruo, maritus vxori, ratio sensualitati, spiritus carni. Sic Adam obediuit Euz. Propterea audiuit à Domino: *Quia obedisti voci vxoris tuæ, maledicta terra in opere tuo.* Quapropter rectè Apostolus dicit: *Si secundum carnem vixeritis, hoc est, si caro vobis imperauerit, & vos carnis obedieritis desiderij, moriemini.* Est pax alia simulata, quam habent qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Huiusmodi pacem Iudas coluit erga Christum, & Ioab ad Amasam. Tertia est pax quæ est concordia malorum & peccantium consensus. Veruntamen nulla harum trium, verè loquendo, est pax. Pax enim omnium appetituum est consensus in bono atque concordia. Vbiunque igitur est pax, ibi est concordia, at non e converso. Inter malos enim concordia esse potest, sed haudquaquam pax. Sola enim pax est diligentibus legem tuam, Domine. Et non est pax impijs dicit Dominus. Concordia nominat tam in bono, quam in malo consensus, ideo concordia bonorum vti est bona, ita malorum est perniciofa. Duo igitur si consentiant, concordantes sunt. Vide autem in quo consentiant. In malo, inquis. Ergo neciter habet pacem, licet concordiam, vt dixi, habeant in malo. Porro inter bonos & malos nulla est concordia, nec vtriusque pax. Bonis enim pax esse potest, malis verò esse non potest, nisi boni fiant. Est ergo vera pax omnium appetituum consensus. Habes in te multos appetitus, si omnes in iustitiæ ac virtuti consentiant, habes pacem in te. Si vnus fuerit appetitus in te, qui à virtute dissentiat, non est pax in te. Vide igitur quam inique ca-

Iurmentur bonos iniqui, vbi simul in congregatione viuunt. Iniquis enim boni debent non consentire in malo: ideo non est quo ad hanc partem inter eos concordia. Si iam conquerantur se non posse habere cum cohabitatoribus concordiam, nihil mirum. Num malis consentiendum est in malo? Ipsi potius bonis consentiant, & erit concordia. Quod verò mali clamant, vt solent, sibi nullam esse pacem, dicendum: Nunquid malis propterea non est pax, quia cum bonis habitant? Amice, boni non auferunt tibi pacem, licet à te sanete discordent. Pacem tu ideo nō habes, quia malus es. Esto bonus, & habebis pacem, & erit tibi cum bonis concordia. Quando igitur tibi pacem deesse conquereris, te ipsum accusas, quod bonis non consentis, nec in te ipso consentis virtuti ac iustitiæ. Nulla igitur culpa hic est bonorum. Haudquaquam enim in hoc, quod in te pax nulla est, ipsi tibi debent consentire, vt pacem habeas. Nam tuis illicitis boni non consentiunt, & à bono, si quod in te est, non dissident. Nam si in malo tibi consentirent, concordia posset fieri, quæ est malorum, non pax. Pax ergo solorum est bonorum. Possumus tamen dicere generalius de pace loquendo, cum tribus nobis pacem esse seruandam. Primo cum hominibus, quod admonet Apostolus, dicens: Quantum in vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Quare dicit, quantum in vobis est? quia non ex vno solo stat vt inter duos pax maneat. Tibi ipsi seruare potes pacem, adeo vt etiam proximi desiderijs malis aduersans, aut pro iustitiâ contendens, pacem intra te habeas neminem optans ex te lædi, neminem perturbari, tametsi vel Dei iniuriam vindices, aut tua tibi ablata iudicio repofcas. Nam tu in pace constitutus, iusta iuste agens, non læsisse pacem diceris, si alium sua perturbet iniquitas. Ita igitur iuberis cuncta agere, vt tu pacem habens etiam alijs eandem relinquant. Quod si aliena te iniquitas agere compellit quæ iusta sunt, licet alius propterea perturbetur, tu non illi, sed ipse sibi aufert pacem. Secundo, debemus seruare pacem nobiscum. Hoc in te fieri non potest esse, nisi continuo sis aduersarius privato amori & propriæ tuæ voluntati, & nisi sis consentiens iustitiæ & omni virtuti. Ad hanc pacem perfecta vitiorum mortificatio necessaria est ad hanc pacem, perfecta sui abnegatio atque resignatio in Dei perfectissimum beneplacitum est necessaria. Ad hanc Paulus hortatur vbi dicit: *Pacem sequimini, sine qua nemo videbit Deum.* Interrogas fortasse, quæ sint, quæ conducant, quæ promoueat aut generant hanc pacem. Primum est generale, habere propositum firmum, quo nolis peccare. Non enim est, inquit Psalmista, pax ossibus meis à facie peccatorum meorum. Peccatorum enim spiritus, quæ per penitentiam deletæ non sunt, pungunt & lacerant, nec pacem quietam conscientie sinunt. Secundum, quod pacem iuvat non vulgariter, est, vt quam primum in te senseris delictum, illud confitearis Domino, humilians te coram eodem, teque accusans ingratitude, ores illum tam pro venia delicti, quam pro gratia maiori, donec ad sacerdotem opportuno venias tempore, cui pariter delictum confitearis. Miram enim operatur pacem & consolationem Sacramentum hoc confessionis, conscientiam reuelans ac pacans. Nonne David humiliter dicens: Peccavi Domino, mox audire meruit: Transtulit quoque Dominus peccatum tuum? Tertium quæ tibi præceperit Deus cogitare semper, vt in lege Domini sic semper

Melius cur
 veram pacem
 non habeat.

Pax seruanda
 cum tribus.
 Rom. 12.

Hebr. 12.
 Sex quædam
 pacem perfectio
 generant.
 Psalm. 7.

Reg. 12.

Y Y 4. volun-

Ecol. 1.
Eccle 7.
Luc 4.
Gregor.

Luc 21.

Exod. 14.
Augustin.

Ioan. 6.
Facem verā
desiderans
quid facere
debeat.

Pro. 4.

Matth. 7.

Idioma dia-
bolicū quid-
sit.

voluntas tua, & timens Deum nihil negligas. Quartum, ne animam tuam curis & rebus terrenis immoderate implices. Propterea Marthæ dicitur *Martha, Martha sollicita es, & turbaris erga plurima.* Gregorius quoque dicit: Quid laboriosius, quam terrenis desiderijs insistere? quid quietius, quam nihil in hoc mundo appetere? Occupatio namque omnis temporalis distractio est cordis, & perturbatio mentis. Quintum est simplicitas mentis, ut aliena non inuestiges, non explores noua: imo adeo de illis te non intromittas, ut etiam ea, quæ tibi nihil ad salutem, nihilve ad pacem conducunt, nescire studeas. Curiositas namque sciendi noua seu aliena & alienæ vitæ inuestigatio nimium turbant. Sextum est patientia, seu in silentio mansuetudo. Qui enim integram optat pacem possidere, multa dissimulat, multa nesciat, multa tacens transeat, multa videns non videat, multa sciens non intelligat: necesse est, quo minus turbetur, pacem quæ seruet ac tranquillitatem mentis. Nam qui omnia volunt excusare, de omnibus rationem reddere, ad singula respondere, sequæ defendere, non possunt diu in pace versari. Tu igitur in silentio, mansuetudine & patientia, posside animam tuam. **Committete Deo, & omnia excusationum negocia atque responſionum, quam diu tacere tibi & sustinere licet, eidem relinque:** quia Dominus tuus pugnabit pro te, & tu tacebis. Tercio pacem seruare debemus cum Deo per integram plenamque nostri subiectionem, per abyssalem nostri abnegationem, per resignationem & egressionem nostri perfectam. Hæc pax secundum Augustinum, est à voluntate Dei non diuidi, & in eis quæ solius Dei sunt, delectari. Vt igitur veram pacem pectoris, quam Christus nobis optat, in hac vita possideamus, videamus cuiusmodi habuerint conditiones Apostoli, quando Christus ad eos ianuis venit clausis, inde instructi nos illi quodam modo satagamus conformare. Primum est, quod fores erant clausæ domus, in qua residebant Apostoli. Quo significatur ianuas nostras, si nobis intus debeat annunciari pax, custodiri portis clausis debere. Quæ sunt portæ domus nostræ, in qua residet anima? Corpus nostrum domus est animæ. Sensus nostri sunt portæ domus. Per has enim perinde ac per portas domus ingreditur & egreditur, quicquid ab anima intus recipitur aut emittitur. Quicquid per sensus exteriores recipitur, hoc in interioribus sensibus imaginando, æstimando memorandoque versatur, & ex his ad affectiones aut auersiones cor inclinatur. Ex corde autem oriuntur proceduntque omnia tam bona quam mala. Propterea Sapiens dicit: *Omni custodia seruetur tuum.* Hoc est: Vide ut portæ omnes domus tuæ sint clausæ, atque contra hostes munitæ, ne quicquam te ingrediatur animæ tuæ inimicum. Inimicus enim noster diabolus, non aliter atque castrum nos obsidet. Ne igitur te ingredi possit, portas clausas tene. Si enim vides mulierem ad concupiscendam eam, facto diabolum intrasse per portam oculorum. Si carnalia, si detrectoria te delectat audire, per aures intrauit diabolus. Si impudice tangis, quicquam, diabolus per tactum intrauit. Si iuras, blasphemias aut maledicis, diabolus per os in te introit, & in lingua tua sedet per te loquens. **Idiomata enim infernale ac diabolicum est blasphemare & maledicere.** Hoc enim **idiomate cuncti loquuntur damnati.** Quemadmodum in Dei regno ediuertuntur **omnes beati sui loquuntur idiomate, quod est laudare Deum, benedicere Deum,**

Deum,
expone
mate tu
nus h
dos, n
num o
ueri, c
fructu
ne cog
Propre
tu est a
tameſi
que etia
ſcin te
ſubtra
Spiritu
ſuaden
ipſum ſ
tam. N
hoc eſt
tione,
tempo
Quand
bono e
propri
ſolitud
Alioqu
tione n
debito.
te fru
memb
Apoſto
Terriu
metum
à prop
tis, &
nos ſer
am ad
ſi non
ta veri
ita eſſi
dam,
itaque
imper
cedant
teus ſi

VI

Deum, & rogare Deum. Qui tamen non pro se rogant, sed pro nobis. Jam
 expende ad quod regnum pertineas, Christi an diaboli. Hoc enim ex idio-
 mate tuo dinoscet. Gallus gallice loquitur. Germanicus alemanice. Hispanus
 hispanice. Verum de hoc facis. Dixi sensus sub custodia arcta continen-
 dos, ne inimicus quispiam introeat, qui zizaniam in te seminet. Pone frz-
 num ori tuo, & quicquid pudet dicere, pudeat & cogitare, & non liceat in-
 ueri, quod non licet concupisci. Eua si non curiose aspexisset lingni vetiti
 fructum, non comedisset. Quidam denique pepigit foedus cum oculis suis,
 nec cogitaret de virgine, haud dubium sciens inuitum sequi cogitationem.
 Propterea alius in Threnis lugens conqueritur, dicens: *Oculus meus depra-*
tu est animam meam. Secundum est quod discipuli erant congregati. Sic & tu
 tamen in abditissimo specu lateas, charitate omnibus sis iunctus. Vbiun-
 que etiam in sancto opere congregatio fuerit simul, cum qua viuis siue hæc
 sit in templo, siue in labore, siue in oratione, siue in prædicatione, tu noli te
 subtrahere, noli deesse. Omnis enim congregatio in bono opere collecta,
 Spiritus sancti habet influxum (vt sanctus Bonauentura dicit, monachis
 suadens semper manere cum conuentu) cuius non est particeps, quisquis se-
 ipsum segregauerit, tanquam membrum à corpore congregationis separa-
 tum. Maiorem enim gratiam suscipit, quisquis alijs (quando debet esse)
 hoc est congregationi sociatus fuerit in oratione, in laude diuina, in opera-
 tione, aut labore obedientia, & similibus, quam qui segregat se pro illo
 tempore, tamen si bonum interim operetur aliquid ex propria voluntate.
 Quando ergo esse debetis cum alijs in templo, aut in prædicatione, aut alio
 bono exercitio, interim nihil præferatis aliud, licet alioqui bonum, ex
 propria voluntate. Studio enim deuotionis alio tempore potestis vacare in
 solitudine, quando non adest opus cui ex obedientia teneamini interesse.
 Alio qui si adesse debetis, & non estis, absentia vestra à communi congrega-
 tione neminem nõ scandalizat. Sitis ergo vt membra cum corpore tempore
 debito, & sitis soli in oratione etiam tempore debito, vt pro loco & tempo-
 re fructum & orationis & boni operis vtrobius referatis. Sitis ergo vt
 membra in corpore mystico non separata, sed vnita vt quemadmodum
 Apostoli, statum Christi, hoc est, Spiritum sanctum recipiatis, & pacem.
 Tertium est, quod timebant. Erant enim propterea foribus clausis propter
 metum ludæorum. Et vobis quidem timendum est, non ab hominibus, sed
 à propria malitia, infirmitate & ignorantia, ne aliquid cogitatis, ne dica-
 tis, & ne faciatis quicquam, quo Deum offendatis. Ad hoc enim hortatur
 nos scriptura: *Fili ac edens ad seputurcos Dei, si in timore & pr. pa. a. animam tu-*
am ad tentationem. Et iterum: *Qui sine timore est non poterit iustificari.* Item quæ:
Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito subuertetur domus tua. Propter
 ea verissimum est, quod diuus inquit Bernardus: In veritate comperi, nil
 ita efficax est ad gratiam Dei promerendam, conseruandam & recuperan-
 dam, quam si omni tempore inueniaris non altum sapere, sed timere. Hæc
 itaque dicta, non vt credatis, cum ista etiam feceritis, mox sublimem illam
 imperturbatam quæ possideatis pacem, sed vt sciatis hæc communia, vt præ-
 cedant, necessaria esse, sine quibus ad pacem non potest perueniri. Illa au-
 tem superiora, quæ dixi ad pacem conducere, vicinius accedunt, vt confes-

Iob 30.
 Gregor.
 Gen. 3.
 Iob 31.
 Thron. 1.
 Bonauentura.
 Iohn 14.
 Timendum
 quidam so-
 limmodo fir.
 Eccl. 2.
 Eccl. 1.
 Eccl. 7.
 Bernard.
 Rom. 12.

rant tranquillitatem his maximè, qui in his rudimentis sunt ante imbuit
Dominus igitur Iesus Christus filij charissimi, det nobis omnibus, conser-
uet, & indes augeat suam pacem. Qui cum Patre & Spiritu sancto esse be-
nedictus in secula, Amen.

DOMINICA I. POST OCTAVAS PASCHAE.

Epistola, prima Beati Petri secundo.

Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius. Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Qui cum malediceretur, non maledicebat. Cum pareretur non comminabatur: tradebat autem iudicanti se ipsum. Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccati mortui, iustitia vivamus: cuius liuore sanati estis. Eratis enim sicut oves errantes, sed conuersi estis nunc ad pastorem & episcopum animarum vestrarum.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

AD imitationem nos hortari cupiens Christi beatus Petrus Apollolus, ob oculos nostros eiusdem statuit passionem. Nihil enim adeo nos ad imitationem Christi extimulat, quam eius passionis contemplatio. Illuc igitur nos inuitat, quo fructum illius capiamus. Itaque dicit Christus passus est pro nobis, vel vt peccata nostra nobis auferret, quomodo Ioannes dicit, *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi:* Vel vt Deo nos Patri reconciliet. Cum enim adhuc inimici effemus, reconciliati sumus Deo per mortem eius: Vel vt gratia sua nos iustificet, ducens nos vt dux & legitur noster per vias iustitiae, quo ipse praecursor pro nobis introiit in aeternam haereditatem. Ideo sequitur, & dicit beatus Petrus: Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, & imitandi praemonstrans formam, iuxta quam sequamini vestigia eius. Cuiusmodi, inquis, reliquit vobis exemplum CHRISTVS? Nempe tribulationum, non deliciarum, contumeliarum, flagellorum, dolorum, opprobriorum, spinarum, crucis, vulnerum ac mortis. Exemplum nobis reliquit humilitatis, patientiae, mansuetudinis, vt sequamur vestigia eius per viam, qua praecessit nos. Qui enim dicit se in Christo manere, debet sicut ipse ambulauit, & ipse ambulare. *Qui peccatum non fecit.* Neque enim vt Deus peccare potuit, & homo ab exordio incarnationis suae tanta est confirmatus gratiarum plenitudine, vt nequè nulli subiacere posset peccato. Nec est inuentus dolus in ore eius. Quod a dissimulatio suorum quoque testimonio probatum est, dicentium? *Magister, scimus quia veraces es & viam Veritatis doces.* Qui cum malediceretur à Iudeis, dicentibus illum daemone habere, & in principe daemoneum accipere daemona, potatorem esse vini & voracem, non maledicebat, sed pro malis bona, pro maledictione reddidit eruditionem & benedictionem. Siquidem in passione tanquam agnus coram tondeute se obmutuit.

Ioan. 1.
Rom. 5.
Esaie 53.
Hebr. 6.

Ioan. 1.

Matth. 20.
Matth. 21.
Luc. 11.
Matth. 21.

Esa. 53.

Cum pareretur, non comminabatur occisoribus suis, quin potius pro eis ardentem ad Patrem orauit. Tradebat autem iudicanti se iniuncte. Siquidem ex timore humano Pilatus, quem innocentem sciebat, & saepius pronuncia-

uerat, i
quem i
se iudic
homin
sum, qu
endum
morte n
retexol
quoque
peccatis
riantur
peccatu
dicit, qu
tunc in
quidem
mus. Il
luit. Ille
citur, pe
conuerti
fidem &
rum vest
esse su
iuxta al
dillime
ipsum of

Ego
no
dib
suam ois
Neque er
diuinitat
inueniet
ram, &
clandi, at
for bonu
zer ac so
flum, cu
solum ef
ere aut f
patoribu
stiuens i
Ego